7/3088 201 -3-

T.C.
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
(Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü)

Dosya: B.02.1.HM.EKA-01.02-20 18.12.00-101126
Konu: Soru Önergesi Hk.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: B.02.0.KKG.0.12/106-347-4/6256 sayılı yazıları.

İlgi yazılarında, Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya'nın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesi sureti ekli olarak gönderilmiş ve Sayın Başbakan adına önergenin cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu önergeye cevaben hazırlanan not ilişikte sunulmaktadır.

Bilgileri ve gereği takdirlerine arz olunur.

Recep ÖNAL
Devlet Bakanı

Ek: 3 (5 sayfa)

Dağıtım:
- Başbakanlık Makamı

7/3088 202 -4-

T.C.
B A Ş B A K A N L I K
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SÜRELİDİR

S A Y I : B.02.0.KKG.0.12/106-347-4/6256

Ankara

K O N U: Soru Önergesi Hk.

12/12/2000

Sayın Recep ÖNAL
DEVLET BAKANI

İ L G İ : Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın **06.12.2000** tarihli ve KAN.KAR.MD. A.01.0.GNS.0.10.00.02-**7/3088-7850/19222** sayılı yazısı.

Samsun Milletvekili **Musa Uzunkaya'nın** Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği **yazılı** soru önergesinin sureti ekli olarak gönderilmiştir.

Sayın Başbakanımız bu önergeye kendileri adına sizin koordinatörlüğünüzde cevap verilmesini tensip etmişlerdir.

Önergenin süresi içinde cevaplandırılarak sonucunun bildirilmesini arzederim.

Ahmet ŞAĞAR
Müsteşar

Ekler :
Önerge Sureti

12.12.2000
4483

7/3088 -5-

203

EK: 3

Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya'nın önergesine cevabi not

Türkiye ekonomisi, 1980'li yıllardan bu yana başta yüksek enflasyon olmak üzere birçok istikrar bozucu dengesizlikle karşı karşı kalmıştır. Son 25 yıllık dönem göz önüne alındığında; Türkiye ekonomisi iç ve dış dengelerin sağlıklı bir yapıya kavuşturulamadığı, istikrarlı ve sürdürülebilir büyümenin sağlanamadığı, enflasyondaki ataletin gerçek anlamda kırılamadığı, Türk Lirasının sürekli değer yitirdiği, reel faizlerin oldukça yüksek düzeylerde seyrettiği ve kamu kesimi dengesinin giderek bozulduğu bir görünüm arz etmektedir.

Enflasyon, TL'nin diğer paralar karşısında sürekli olarak değer yitirmesine neden olmuştur. Aşağıdaki tabloda TL'nin ABD Doları karşısında 1975-2000 döneminde ortalama kuru ve ortalama değer kaybı görülmektedir.

Tablodan da izleneceği gibi TL $ karşısında incelenen dönem boyunca sürekli olarak değer yitirmiştir. TL'nin en fazla değer kaybettiği yıllar ise 1980 ve 1994 yılları olmuştur.

Yıllar	Ortalama $ Kuru	TL'nin Ortalama Değer Kaybı (%)
1975	15	
1976	16	10.34
1977	18	12.50
1978	25	36.11
1979	33	32.65
1980	74	127.69
1981	119	60.81
1982	163	36.97
1983	226	38.65
1984	367	62.39
1985	522	42.23
1986	676	29.50
1987	860	27.14
1988	1434	66.84
1989	2124	48.12
1990	2609	22.83
1991	4180	60.20
1992	6881	64.64
1993	11047	60.54
1994	29818	169.92
1995	45846	53.75
1996	81591	77.97
1997	152438	86.83
1998	261675	71.66
1999	421076	60.92
2000	623511	48.08

Enflasyon makroekonomik istikrarsızlığa neden olmuş ve refah düzeyini düşürmüştür. Gelir dağılımı bozulmuş, zengin kesim ile fakir kesim arasındaki gelir uçurumu giderek daha da büyümüştür. Sabit gelirler enflasyondan dolayı erimiştir. Fiyatlandırma politikalarında belirsizlik ortaya çıkmıştır. TL'nin dünyanın en düşük para birimlerinden birisi olmasına neden olmuş, ekonomideki para ikamesini artırarak, para politikası uygulaması üzerinde bir kısıt yaratmıştır. Sermayenin marjinal verimliliğini etkilemiş, sermaye birikimi ve yatırım azalmıştır.

Türkiye'de geçmiş otuz yılda yaşanan yüksek ve kronik enflasyon ve bütçe açıkları, ülkenin potansiyelini tam anlamıyla kullanmasını önleyen iki temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Enflasyonun ekonomi üzerindeki birinci etkisi, istikrarsız büyüme dinamiğidir. Büyüme, değişken olmakla kalmamış, en başarılı gelişen piyasaların ortalamasının da oldukça altında gerçekleşmiştir.

Türkiye'deki enflasyonun en önemli nedeni kamu maliyesi ve özellikle de kamu açıklarının finansmanındaki yapısal zayıflıklardır. Son on yıldır kamu maliyesindeki sorunlar kartopu gibi büyümüş ve kamu açıklarının sürdürülebilirliği sorunu ortaya çıkmıştır.

2000 yılı başında hükümet, bir Stand-by anlaşması ile Uluslararası Para Fonu tarafından desteklenen 3 yıllık bir enflasyonla mücadele ve yapısal istikrar programı başlatmıştır. Daha öncekilerin aksine bu program, gerekli siyasi desteğe sahip olup, en önemli özelliği ileriye dönük düşünce tarzıdır. Bunun dışında Türkiye ilk kez böylesine kapsamlı bir enflasyonla mücadele programı başlatmıştır. Ayrıca programın ilan edilmesinden önce, hükümet önceden harekete geçmiş ve yapısal alanda ciddi önlemler almıştır.

Enflasyonla Mücadele Programının ana hedefi, yapısal reformlarla desteklenen maliye, gelirler, para ve kur politikalarının tutarlı şekilde yürütülmesiyle enflasyonun 2002 yılı sonuna kadar tek haneli rakamlara düşürülmesi, reel faiz oranlarının makul düzeylere çekilmesi ve ekonomideki kaynakların daha etkin ve adil dağılımının sağlanması.

Enflasyonla mücadelede başarılı olunmasıyla, TL daha güçlü ve dünya üzerinde saygın bir konuma gelecektir. Uygulamanın ilk yılında alınan sonuçlar cesaret verici niteliktedir. Yılın ilk 11 ayı itibariyle enflasyon 13 yıldır en düşük düzeyine gerilemiş, Kasım ayı itibariyle yıl başından bu yana 1 Dolar ve 0.77 Euro'dan oluşan döviz sepeti yüzde 20 civarında artış göstermiştir. Bu da

sözkonusu döviz sepetine karşı TL'nin değer yitiriminin çok uzun dönemdir en düşük seviyesinde seyrettiğini göstermektedir.

Enflasyonla mücadelede tam anlamıyla başarı kazanılıp, enflasyon tek haneli seviyelere indirildikten ve orada dengeye oturması sağlandıktan sonra paradan sıfır atılması gündeme gelecektir. Uluslararası kabul gören uygulama budur. Enflasyon oranı düşük bir seviyeye gerileyip, orada dengelenmedikçe, TL'nin değer kaybı sonucu paradan atılan sıfırlar kısa zamanda yeniden eklenecektir.

Unutulmamalıdır ki, bir paranın değerini belirleyen, piyasalarda o paranın arz ve talebi, ne kadar güvenilir olduğu gibi unsurlardır. Paranın değeri kanunla veya mevzuatla belirlenecek bir husus değildir. Önemli olan uygulanan politikalarla enflasyonu indirmek ve TL'ye olan güveni onlarca yıldan sonra yeniden tesis etmektir. Uygulanmakta olunan program bu amaca yöneliktir ve programın başarılı olduğuna dair kanıtlar mevcuttur.